

ძლიერ მზარდია და სხვა ჯიშებთან შედარებით გამოირჩევა გადიდებული (1-2^ე) ყონვაგამძლეობით. დარაიონებულია 1962 წლიდან შავი ზღვის სანაპირო სუბტროპიკულ ზონაში.

ლიმონი

ლიმონი დამახასიათებელი სურნელებისა და სამკურნალო თვისებების მქონე ნაყოფის მომცემი, პატარა სიდიდის ხეა. მისი ნაყოფის გამოყენება უძველესი დროიდან ცოდნით და ამჟამად ერთ-ერთი პოპულარული სუბტროპიკული ხეხილოვანი მცენარეა, რომლის ნაყოფსაც იყენებენ მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყანაში.

ლიოსკურია

ფიოსკურია – პირველი პიბრიდული წარმოშობის დარაიონებული ჯიშია. იგი გამოიყვანეს ცნობილმა სელექციონერებმა ფ. მამფორიამ და შ. სურგულიაძემ, წარმოადგენს ლიმონ ქართლისა და ტრიფოლიატის პიბრიდს. მცენარე სწრაფად მზარდია, ხშირი ტოტებით, ნაყოფი ტიპური ლიმონის ფორმის, უთესლო. მისი საშუალო წონა ცვალებადობს 77-100 გრამამდე, რბილობი წვნიანი, არომატული, კანი გლუვი, მოყვითალო ლიმონის ფერი, საშუალო სისქის.

ქიმიური შედგენილობა: შაქარი – 1.9 %, მჟავიანობა – 6%, ვიტამინი C – 50 მგ%, შედარებით მაღლსეკო და ყონვაგამძლე ჯიშია. უხემოსავლიანია, ნაყოფი შენახვისუნარიანი და ტრანსპორტაბელური.

მეიერის ლიმონი – წარმოადგენს ლიმონისა და ფორთოხლის პებრიდს, მისი სამშობლო ჩინეთია. იგი ამერიკაში შეიტანა ბოტანიკოსმა მეიერმა, რის გამოც მას ეწოდება მეიერის ლიმონი. მცენარე საშუალოდ მზარდი, ბუჩქისებრი ფორმისაა, კომპაქტური, ნაყოფი საშუალო ზომის 95 გრამი, ფართო, ოვალური ფორმის, ზედაპირი გლუვი, პრილა, კანი წარინფისფერი, თხელი – 3 მმ სისქის.

ქიმიური შედგენილობა: შაქარი – 3.5%, მჟავიანობა – 3-4 %, ვიტამინი C – 34 მგ%. ახასიათებს ნაყოფის განუწყვეტელი მსხმოიარობა, შედარებით მაღლსეკო და ყინვაგამძლე ჯიშია.

ა(ა)იკ აგროსკვის ცენტრი

**ტრენინგებით დახმარებადი
და ინტერდისციპლინური
(შემოტანრილი) ჯიშების იმედა
დახასიათება**

საინფორმაციო ბუკლეტი

**საინფორმაციო-
საკონსულტაციო
სამსახურები**

- ქ. ბათუმი
599 54 66 31
- ქობულეთის მუნიციპალიტეტი
599 54 66 23
- ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი
599 54 66 59
- ქედის მუნიციპალიტეტი
599 54 67 30
- შუახევის მუნიციპალიტეტი
599 54 68 17
- ხულოს მუნიციპალიტეტი
599 54 68 95

**საქართველო, ბათუმი, 6010,
ბაქოს ქუჩა № 46ა
ტელ.: +995 (422) 27 64 65
www.agrosc.ge**

ქმნაქუმი
2018 წელა

ციტრუსოვანთა დარაიონებაული და ინტროდუცირებული (შემოტანილი) ჯიშების მოკლე დასახიანთა

მეციტრუსოვანთა საქართველოს სუბტროპიკული სოფლის მეურნეობის ერთ-ერთი ძირითადი და ნამყვანი დარგია. ციტრუსოვანთა გვარში შემავალი სახეობებიდან ფართო სამრეწველო მნიშვნელობა აქვს მანდარინს, ფორთოხას და ლიმონს. რომლებიც სხვა ხეხილოვნებისაგან გამოირჩევიან განსაკუთრებული სურნელოვანი არომატით, სპეციფიკური გემოთი, ვიტამინების მალევი შემცველობით და ადამიანის ორგანიზმში მიმდინარე ბიოქიმიურ პროცესებზე დადებითი მოქმედების თავისებურებით. ამის გამო მათი პროდუქცია უდიდესი მოწოდებით სარგებლობს. იქ, სადაც ბუნებრივ-კლიმატური პირობები იძლევა მათი და აღწერული მოვალე-მოყვანის შესაძლებლობას, ყველგან ფართოდ აშენებენ, როგორც ეკონომიკურად მალალრენტაბელურ კულტურებს.

მანდარინი

საქართველოს შავი ზღვის სანაპირო სუბტროპიკულ ზონაში პირველად შემოიტანეს იტალიური მანდარინი 1885 წელს, შემდეგ კი მანდარინი უნაშუალოდ 1896 წელს - იაპონიიდან, მისი გაშენება სამრეწველო მიზნით დაიწყო 1901 წლიდან. საუკეთესო ყინვამდობის გამო ეს ჯიშები სწრაფად გავრცელდა და გამოდევნა წინაშე შემოტანილი იტალიური მანდარინის უმეტი.

ფართოფოთიანი უნაშუალო - გამოჩრეულია მანდარინ უნაშუალო ნარგავებს შორის, საშუალო სიმაღლის (4-4.5 მ), გამლლი ვარჯის მქონე უცლო ხეა, ფოთოლი დიდი ან საშუალო ზომისაა, წეროსკენ შევიწროებული, ყუნის ოდნე შესამჩნევი ფოთები დაპყვება, ყვავილები პატარაა, თეთრი ფერის, ნაყოფი სხვადასხვა სიდიდისაა - დიამეტრით 3 სმ-დან 7 სმ-მდე, ერთი ნაყოფის საშუალო წონა 58-60 გრამია. კანი თხელი, ნარინჯის ფერი, ადვილად სცილდება რბილობს, უხვნენიანია, უთესლო, გემო მომეფეო - ტკბილი.

ნაყოფის ქიმიური შედგენილობა: შაქრები - 8.1%, მეთიანობა - 0.98%, ვიტამინი C - 35 მგ %. მნიფდება ნოემბრის მეორე დეკადაში, დარაიონებულია 1961 წლიდან.

ქართული საადრეო - ნარმოზობილია მანდარინ უნაშუალო კვირტის მუტაციის გზით. გამოჩრეულია აგრნომ ო. მეგრელიშვილის მიერ ჩაქვის ჯიშთ გამოცდის ნაკვეთზე. იგი უნაშუალოდ შედარებით დაბალი ტანის ოვალური ვარჯის მქონე უცლო ხეა, რომელიც იზრდება 2,5 მეტრამდე. ნაყოფი 25 დლით ადრე მნიფდება უნაშუალოდ შედარებით და ხარისხით არ ჩამორჩება მას. დადაიონებულია 1963 წლიდან, როგორც საადრეო ჯიშთ.

ტიაზარა-უნაშუალო - გამოჩრეულია მანდარინ მაცუიამა ვასეს ნათესარებში - იაპონიაში. ჩვენში შემოტანილია 1972 წელს სელექციონერ შ. გოლიაძის მიერ.

ხე საშუალოდ მზარდია, სიმაღლე 3.5 მეტრია, ვარჯის დიამეტრი 4,5 მ., აქვს კომპაქტური კონა მუქი ნაცრისფერი ტოტებით და ხშირი ფოთლებით. ერთი ნაყოფის საშუალო წონა 76-80 გრამია, მომრგვალო; კანი - თხელი, ნარინჯის ფერი, კარგად სცილდება რბილობს. რბილობი ნარინჯის ფერი, ძალიან წენიანი, უთესლო, გემო მომეფეო-ტკბილი.

ნაყოფის ქიმიური შედგენილობა: შაქრები - 8.3 %, მეთიანობა - 0.9%, ვიტამინი C - 39 მგ %. მნიფდება ოქტომბრის პირველ დეკადაში, მოსავლიანობით 30%-ით სქარბობს მანდარინ უნაშუალოდ. დადაიონებულია 1988 წლიდან.

მოზო-ვასე - მიღებულია იაპონიაში მანდარინ მიაგავა ვასეს ნუცელარულ ნათესარებში. ჩვენში შემოტანილია 1972 წელს. საშუალო სიმაღლის ხეა (2.5-2.8 მ), ვარჯის დიამეტრი 3.7-3.9 მ. ნაყოფი მსხვილი (4.9X5.8 სმ), რომლის მასა 75-80 გრამია - მომრგვალო. კანი თხელი, ნარინჯისფერი, ადვილად სცილდება რბილობს, უხვნენიანი, უთესლო, გემო მომეფეო-ტკბილი.

ნაყოფის ქიმიური შედგენილობა: შაქრები - 8.2 %, მეთიანობა - 0.96%, ვიტამინი C - 41 მგ %. მნიფდება ოქტომბრის პირველ დეკადაში. მოსავლიანობით სქარბობს მანდარინ უნაშუალოდ - 23 %-ით. სახელმწიფო ჯიშთ გამოცდის გადაცემული აქვს დასარაიონებლად.

ოკიცუვასე - გამოყვანილია იაპონიაში. ნარმოზობილია მანდარინ მიაგავა ვასეს პონციურს ტრიფოლიატასთან შეჯვარებით, როგორც ნუცელარული ნათესარი. ჩვენში შემოტანილია 1972 წელს. ხე საშუალოდ მზარდია, სიმაღლე - 2.8-3.0 მ., ვარჯის დიამეტრი - 3.6-3.9 მ., კომპაქტური. ნაყოფი საშუალო ზომის (4.5X5.9 სმ), რომლის მასა 74-79 გრამია, მომრგვალო, ოდნე წაგრძელებული ნაყოფის ყუნისაკენ, კანი თხელი, რბილობი ნარინჯისფერი, წენიანი, უთესლო, გემო მომეფეო-მომეფეო.

ნაყოფის ქიმიური შედგენილობა: შაქრები - 7.6 %, მეთიანობა - 1.1 %, ვიტამინი C - 36.4 მგ %, მნიფდება ოქტომბრის პირველ დეკადაში. მოსავლიანობის მიხედვით 41 %-ით სქარბობს მანდარინ უნაშუალოდ. სახელმწიფო ჯიშთგამოცდის გადაცემული აქვს დასარაიონებლად.

ურსიოვანი

ციტრუსოვანთა შორის ფორთოხალი ნამყვანი კულტურას ნარმოზობს. ნაყოფის საუცხოო გემოს, კარგი არომატის, ტრანსპორტაბელურობის და ხანგრძლივად შენახვის გამო, მანდარინის ნაყოფთან შედარებით მეტი უპირატესობა აქვს.

ვაშინგტონ-ნაველი - ნარმოზობილია ფორთოხლების ჯიშებიდან მუტაციის გზით და სახელწოდება მიიღო ნაყოფის წვერზე „ჭიპის“ მსგავსად განვითარებული ნაყოფის ჩანაზარდის გამო. ვაშინგტონ-ნაველი ნაყოფის სანაპიროზე პირველად ფლორიდიდან შემოიტანეს XIX საუკუნის ბოლოს. იგი ფორთოხლის სამრეწველო ჯიშებიდან ყველაზე ყინვამდობა.

საქართველოში ვაშინგტონ-ნევის პირველი სანამყვანი კალენი ამერიკიდან 1808 წელს მოვლიათ, რამაც დასაბამი მისცა ამ ჯიშის გავრცელებას. იგი საშუალო სიმაღლის, გამლლი ვარჯის მქონე ხეა. ფოთოლი მუქი მწვანე, ღერო მოკლე, ეკლიანი, არის უცლო ფორმებიც. ნაყოფს აქვს ხშირად ზრმა ნაოქტი, ნაყოფის კანი გლუვი ან ზომიერად ბორცვიანი რუდაპირით, ყვითელი ან მონილალო ნარინჯის ფერი, საშუალო სისქის, ზოგჯერ სქელი. რბილობი წენიანი, მომეფეო-მომეფეო, სასიამოვნო გემოსი. საგვიანო ჯიშია, ნაყოფი მნიფდება ნოემბრის ბოლოს-დეკემბრის პირველ დეკადაში.

ამ ჯიშისათვის დამახასიათებელია, კვირტის ვარიაციის გზით, ახალი განსხვავებული მანაშ-თვისებების მქონე კლონების ნარმოქმნის უნარი, ამიტომ ვაშინგტონ-ნაველის ნარგავებში დიდი სიჭრელე შეიმჩნევა. მისი უარყოფითი მხარეა, შემოდგომის ხშირი წვიმებისას, ნაყოფის დასკლმა და შენახვისას წენიანობის მკვეთრი შემცირება.

პირში - ჯიშთ უცნობი ნარმოზობის ფორთოხლისა და შევამიკანის ნუცელარული შიპრიდია. ნაყოფი წაგრძელებულ-ოვალური ფორ-მისაა, ზოგჯერ ოდნე მსხლისებრი, მუქი ნარინჯისფერი, კანი ადვილად სცილდება რბილობს, რბილობი უხვნენიანი, ნარინჯისფერი, მოტკპო-მომეფეო, სასიამოვნო გემოთი, შეიცავს 30-მდე ცალ თესლს, ნაყოფი მნიფდება ნოემბრის ბოლოს. ხეები